

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

21 Causæ, ex quibus Homicidia excusantur a pœna, vel leuius
castigantur quam lege Cornelia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

13 homicidium contingens. ¶ Ceterum, si de pugilibus in duello, si alter occidit vere, qui occidit, homicida habetur, & vnus, qui pro se pugilem dedit: nec excusat regionis consuetudo, c. 2. de ele. pug. in duello. Et cruenta illa spectacula monomachia, & gladiatorum merito sublata sunt, l. vn. de gladiat. lib. 11. C. titu. 43. c. monomachiam, 2. q. 5. Sicuti & hastati illi decursum qui Torneameta dicuntur vix aut raro permittendi: nam & ea prohibita, & illis qui ibi decedunt, ecclesiastica negatur sepultura, c. 1. & 2. de torneam.

14 lib. 5. Decret. tit. 13. ¶ Si aggressus se defendendo aggredientem occiderit, non tam occidendi causa, quam defendendi necesse videtur, Paul. l. scientiam, 46. §. qui cum aliter. l. si ex plagis, 53. §. 1. ad l. Aquil. in P. l. 1. §. cum arietes, si quad. pau. sec. dic. in P. l. 1. C. unde vi, l. i. quan. lic. vn. sine iussu iud. se vind. lib. 3. C. tit. 27. & vim vi defendere omnes leges omniaque iura permittunt, l. vi vim, de iust. & in. in P. d. l. scientiam, §. qui cum altero, & melius in tempore occurrere, quam post exitum vindicare, d. l. i. quan. lic. sine iud. se vind. l. fin. in quib. cau. interress. non est necess. Ideo reus non erit homicidii iure communi, qui se defendendo aggressorem occidit, cum aliter effugere non possit. ¶ Si tamen in rixa ex vulnere quis mortuus sit, non tantum qui vulnerauit, sed & omnes, qui cooperantes & impugnantes erant, tenebuntur poena homicidii, c. fi. 23. q. 8. arg. c. si quis post, 50. dist. Quod iure canonico certum est, vt pro homicida habeatur, qui sumit arma, occidendi causa, et si vnus non infixit lethale, c. presentium, & ca. continentia, de cler. percuss. Et iure ciuili probatur, si eo animo cum telo ambulauerit quis, l. is qui cum telo, C. ad l. Corn. de sic. Sic enim ego arbitror intelligenda iura ciuilia, que tradunt, vulnera a singulis illata inspicienda, vt is tantum teneatur, qui lethale infixit, de homicidio, non alii, qui non lethale vulnerarunt, l. ita vulneratus, l. item Mele, §. sed si plures, & l. hinc scriptura, ad l. Aquil. in P. l. si. ad l. Cor. de sic. in P. c. 2. de cler. percuss. l. 1. §. si de his qui deiec. nempe si casu in rixa inciderint: nam si consulo aliquem aggressi fuerint, omnes homicidii poenas luere debere existimo. Quia non tam exitum, quam animum lex Cornelia considerat, l. diuis, ad l. Cor. de sic. vt diximus. ¶ Non inficiatur tamen, si quo rixante sine armis solo, superueniens alius adiuturus rixantem alium occiderit, prater voluntatem rixantis, quin liber sit qui rixabatur, & manum non intulerit, ab homicidio, q. l. in c. fin. 23. q. 8. in ver. volentes, arg. c. quia presulatus, 1. q. 4. & c. presentium, de cler. percuss. Exigo, nihilominus vt hac de re a rege vel officina æquitatis, obtineantur codicilli, de quibus iudices disquirant, num preces veritate nitantur. ¶ Refert J. Iohannes Lucius li. 12. Plac. curia, tit. 8. plac. 1. Ambianis more maiorum comparatum fuisse, vt si cui in vrbe, plures citra cadem, membrumve mutilatum, manus attulissent, & vnus in se crimen reciperet, ceteros absolutum iri, sed eum morem & damnatum fuisse & verum, neve in posterum eius commemoratio a quoquam vsurparetur, placito curie Parisiorum, 3. Kal. Decembr. 1389.

Causæ, ex quibus homicidia excusantur a poena, vel leuius castigantur quam lege Cornelia. Cap. 21.

- 1 Expiatio in homicidio quomodo fieret.
- 2 Veniales codicilli quomodo ad effectum per iudices ducuntur.
- 3 Venia homicidii impetranda qua requirantur, & seq. & post §.
- 4 & 7.
- 6 Mortis damnatis occurrentibus supplicium remittebat princeps.
- 8 Gratia criminum species.
- 9 Restitutio contra delictum quid continent.
- 10 Pardon in Gallia quid.
- 11 Venia reis die passibus vel veneris precedentis cur detur a principe. Et item quibus non detur gratia delicti seu venia.
- 12 Indulgentia delictorum reis dantur pro incundo principis aduentu, & ob alia per principem. Et veniales codicilli, a quibus, & de quibus datur in Gallia, eod.
- 13 Veniam obtinens delicti testimonium ferre non potest, nec indicare.
- 14 Veniam homicidii qui casus mereantur. & 15. & seq.
- 16 Clerici non possunt ex vlla causa aliquem occidere.
- 18 Homicidia laudata.
- 19 Proditorem patriæ occidens immunis a poena, & premio dignus.
- 20 Homicidia qua impunita ex legibus Solonis.
- 21 Furem nocturnum aut diurnum quando impune occidere liceat.
- 22 Domino occiso qui serui torquendi sunt.

- 23 Paterna necis vindex & occisor homicidii, a poena homicidii liberatus. & 17.
- 24 Seditiosos Gracchos occidentes liberati a poena homicidii.
- 25 M. Horatius Curuius tres vicis, fororem necauit, ab homicidio absolutus.
- 26 Raptores mulierum a quibus occidi impune possunt.
- 27 Occidere priuatis propria auctoritate etiam pessimos cur non liceat.
- 28 Occidens iussu regis, immunis a poena homicidii.
- 29 Aduocatus & medicus data occidendi impunitas videtur.
- 30 Veniales codicilli quomodo ex sectioni mandantur & presentantur iudici.
- 31 Gratiis seu venialibus codicillis qui possunt se opponere.
- 32 Crimena bis commissa irremissibilia.

Quia tamen odiosum per se scelus homicidium est & deestabile, sine vlla exceptione, preceptum scriptum est, Non occides, Exo. c. 20. Et naturali quodam horrore detestantur homines, qui siue iuste, siue iniuste fuderit proximi & fratris, nempe hominis, sanguinem. Atque olim, qui cædes etiam iustas perpetrassent, ad dis. et ad xv. quodam i. a bis septem fluminibus & vndis, vestes suas eluebant, vt tradit Suidas in verb. ἀπὸ δὲ ἐπὶ δ. & c. Et si homicidium coactè factum fuisset, expiabant aqua eius scelus, antequam Sophocles interpretet in Atace, his verbis, ἐθὼ λὺσθαι τὸν αἵμα ἢ ὄνον ἀνδρῶν ἢ ἄλλας ἀγαθὰς ἐπιούρ, ἢ δὲ τὴν ἀπὸ τῆς γῆρας οἰσθητῶν ἢ ὑδατῶν. Alludit ad hunc morem Ouidius in 2. Fastrorum,

*Hab nimium faciles qui tristia crimina cadis
Flumine atollis posse putatis aqua.*

Homo impuris manibus esse dicebatur, qui homicidio manus polluerat. Et apud Herodianum in 1. ἀνὴρ μὴ καθαρός ἐστὶν τὸν χεῖρα. Aneas apud Virg. lib. 2. En. sic etiam loquitur, Tu genitor cape sacra manus, patrioq. penates; Me bello e tanto digressum & cede recenti Atrectare nefas, donec me flumine viuo, Abluero.

Et Seneca in Hercule furente, scena vit.
Quis Tanais, aut quis Nilus, aut quis Persica
Volentis vnda Tigris, aut Rhenus ferax,
Tagnusve sbera turbidus gaza fluens,
Abluere dextram poteris?

Sordes criminum expiari aqua marina antiquitus solitas docet Cælius Rhodiginus lib. 11. l. 1. et. antiq. ca. 22. ex Ciceroe & Aristophane, eiusque interprete & Catulliano. Alias species purgationis cadis inuoluntarie, ad arbitrium oraculi postulandi a Deo refert Plato 9. de legib. Et si iuste patrata cades fuisset, mos quoque solitum enssem eleuatum ostentare: sic enim interpretes Euripidis ait, ἀπὸ τῆς τοῦ ποταμοῦ τῆς ἑξῆς ἢ ὑδατῶν δειξάτω ἢ ἡλίου ἀγρῶν. ἐπὶ τῶν ποταμῶν τῶν ἀπὸ τῆς ἑξῆς ἢ ὑδατῶν δειξάτω, ἀπὸ τῆς ἑξῆς ἢ ὑδατῶν δειξάτω, ἀπὸ τῆς ἑξῆς ἢ ὑδατῶν δειξάτω. ¶ Iudicio tamen reus criminis debet se offerre examinandum iudici, qui percunctetur causas homicidii, antequam possit: tutus eximi a poena homicidii, quantumcunque videatur in nocens, l. 1. ad l. Cor. de sicar. Nec venia a principe indulta potest prodesse prius, quam de causa, num legitima & a culpa aliena sit, palam in iudicio discutatur. Sic enim statuit Theodosius & Valentinianus, in nouellis Theodosii, titul. tertio, de homicidio.

¶ Ne rescripta passim indulgentiæ homicidii recipiantur, quod casibus impetauerit cōfessio supplicantis, nisi annotatione principis prestantur. Quoniam, inquit, variora erunt, facinora sub nostrum ventura iudicium, nec vlla nisi discussis rebus venia continget: postquam tamen ad cuiuscunque cognitiora tribunal adnotatio peruenierit, examinari fidem præcū diligenter inbemus, vt si homicidium vel casu, vel vitande mortis necessitate admissum cōigerit, venia detur orantibus: deprehensos vero in mendacijs, illico venia percellat: his autem tantummodo volumus ignoscere, in quorum lapsibus potest sola fortuna culpam: homicidas autem in hominis cadem nefaria voluntate grassatos, aliorumve criminum reos, nec per annotationis nostras liceat absolui. Ex qua nouella, vniuersa formula præscripta videtur venialium codicillorum, qui ab æquitatis officina seu cancellaria solent concedi, modique; quibus iudices in admittendis seu comprobandis his regis codicillis, quos letres de grace, & pardon, & remission dicimus, vt solent, ex constitutione Ludouici XII. publann. do. 1499. art. 126. Quæ requiruntur plura, que ad quatuor capita reducimus necessaria ad veniam criminis, vel ad gratiam consequendam. ¶ Primum, vt fiat a principe gratia seu cōfessio;

venit delictum nam inter regia iura & hoc est, *ead. conf. art. 79. late*
Chass. in consuet. Burgun. ad tit. de iustices, §. 5. in verb. du prince. ne
 quaquam committatur vel remeati dare possit exsili, id est, po-
 nam remittere, nisi Imperator ex aliqua causa, *Marc. l. relegati, 4.*
Calit. l. d. ius fr. art. 27. de po. in P. Vp. l. 1. §. si. de qua. P. Et ita rece-
 ptum in Gallia & in dicitur refert Pap. lib. 2. q. 7. r. ap. arest. tit. 17. ar.
 1. 2. Et princeps cui superior non imperat, ius habet legum in-
 terpretandarum & temperandarum, *l. i. §. fin. de legi. C. vi & con-*
 sultor adarum, *l. i. de consi. prim. omniq;* pena in principe hoc, ar-
 bitraria est secundum Bal. in *l. si. de senat. P. Marth. de Aff. in consi.*
Nap. fol. 22. & Hip. de Marf. sing. 491. Et in Gallia, princeps su-
 perior non habet, *per venerabilem, qui sit. leg. estq;* in suo
 regno monarcha: quin & hic clericis gratiam facit pœnæ, in cri-
 minibus habentibus pœnam sanguinis, vel confiscationis bono-
 rum, *Aufser. Stephan. in repetit. clem. 1. in 11. q. de offic. ord. et si hoc*
alium aliquo modo a iurisdictione temporali aliquibus visum
fit, Chass. in rub. de iustices, §. 1. ver. si il n' a grace, vers. Et quoniam ut
videmus, in si. in consuet. Burg. Cum autem princeps sit solutus le-
 gibus, potest & contra ius concedere rescripta, que non dant ca-
 lum, & profint petenti, crimenque supplicanti indulgeant, *l.*
rescripta, 7. de prec. imp. offer. C. q. q. Et ad clementiam principis
 remittenda, quam ut celebrare antequam princeps gentilium, reis
 damnatis, etiam si illis occurrerent, vitam condonabant, & sup-
 plicium remittebant illis: ut Dioceturi quidam occurfu felices, &
 ipe ex aliorum petitione reis condonabatur, sicut scribit Alianus
lib. 1. var. hist. c. 30. ad petitionem Galatæ amatii regis Ptolomæi,
 regem tractos ad supplicium occurrentes liberauit. *Secundo, in*
 7 gratia seu remissione, consideranda forma concessionis. Tercio,
 materia seu causa ob quam conceditur. Quarto, præsentandi vel
 offerendi, seu ut dicunt intermandi modus.

8 Potro gratiæ nomen generale est, habens tres species, in-
 dulgentiam, restitutionem, remissionem. Indulgentia est reatus
 venia, *l. Lucius, ad senatusconsultum Turpil. l. rescripta, 7. de precib.*
Imper. offer. C. que tamen pœnam criminis dicitur: excepta in fa-
 mia & bonorum & dignitatum seu honorum restitutione, *l. in-*
dulgentia, de abol. gener. C. gl. in §. cum autem, in ver. statutum, quib.
modis ius patr. pot. solu. apud Iustitiam. l. fructu, l. generalis, l. cum pa-
 9 *rem. l. in insulam, l. si pater, de sen. pass. §. restit. C. q. Restitutio in*
 integrum alia species gratiæ, quæ omnia in integrum restituit, ut
 bona, honores, & alia, *l. 1. §. fin. de sentent. pass. C. l. quod si minor. §.*
restitutio, de minorib. 25. annor. P. l. princeps bona, de verb. significo. Et
 tantum valet restitutio ad cõsequendum, quæ quis habuit, quan-
 tum in condemnatione & sententia ademptio fuit efficax.

10 Alia species gratiæ vel remissionis est, quædo princeps pœ-
 nam homicidii debitam in hoc homicida non habere locum
 declarat, vocat pardon, venia ob culpam quidem aliquam leuem
 pœnabilem, sed non tantam, quantum in homicida, & quæ excu-
 sari aliquo modo potest. Et ita gratiæ sunt, ut plerumque a can-
 cellarius seu officinis æquitatis concessæ.

11 Alia vero, quæ crimina fere inexcusabilia remittunt, sol-
 lenti imperari & concedi, vel propter natalem diem filii principis,
l. abolitio. §. ibi gl. ad senatusconsultum Turpil. in P. vel ob fan-
 citatem diei Veneris Paschatis, in memoriam sacrosanctæ re-
 demtionis, qua eo die liberati fuimus nos, rei criminum, a morte
 æterna, beneficio Dei Domini nostri Iesu Christi: ut & antea con-
 ducto erat Iudæis, tempore Paschatis & phasæ liberare aliquem
 indignum ream a carceribus, & criminis pœnam in memoriã quod
 te upore phasæ fuisset liberati a feruitute Ægyptiaca & Pharaonis,
D. Marc. cap. 27. & D. Ioh. cap. 18. Sic homicida exsul, ab
 exsilio reuocabatur apud Iudæos lege, *Numer. cap. 39. quando*
 summus sacerdos, qui oleo vitæ erat, Christum referens, mo-
 tiebatur. Valentinianus, Theodosius, & Arcadius quoque, *l. 3. de*
episc. audiens. C. hunc illis morem fuisse testantur, feruati que iu-
 bentur vbi primus dies Paschalis aduentus, soluerentur a care-
 ribus rei, exceptis tamen veneficis, maleficis, monetæ violatori-
 bus, homicidis, parricidis, rei que legis maiestatis, *l. simile, l. quis-*
quis, §. denique, ad legem Iuliam maiest. C. incestus, sepulchrorum
 violatoribus, stuprum committentibus, & proditoribus patriæ,
l. minime, de relig. §. sum funer. delinquentibus spe habendi im-
 munitatem, *§. final. de immunit. eccles. sita indicatum Tholose rradis*
Guilielm. Bene dicitur quæst. an occidere peccat. lic. num. 39. sacrilegis, §.
que, de mandat. princ. in Auchen. sepe admittentibus delictum,
Barba. in ca. testimonium, in repet. in 9. col. vers. ecce nunc, de testib.
 Vnde notant interpretes, *Guilielm. Bened. in repet. a Raynuitus, in*
2. par. ad vrb. in 11. moruo mag. restitutor, num. 12. Et in 3. part. in q.

an lic. occid. peccat. num. 3. Barb. in c. super literis, de rescript. Guiliel.
de Cuz. in l. nemo, de episc. audiens. C. & ut gratia secunda valeat de-
 licti, primam gratiam concessam exprimi debere: alioquin illam
 ut subreptiam, inutilem, & ea non obstante puniendum reum
 impetrantem.

¶ Solent & indulgentiæ dari reis, pro iucundo principis ad-
 ueatu, vel ob rem prospere gestam a principe, vel in fauorem rei-
 publicæ, *l. vel ob rem, §. l. abolitio, ad senatusconsultum Turpil.* Verum in
 Gallia praxis obseruata est, ut dum pro iucundo aduentu suo, vel
 pro ingressu ciuitatis remittit crimina princeps, oporteat literas
 veniales obtineri intra sex menses, computandos a breui scriptura
 consignata remissionis per megaleemosiariatum principis: alio-
 quin irrita est & sine effectu remissio, ut placuit senatui Parisi-
 ensi 23. Iunii, 1518. *Pap. lib. 2. q. 7. r. ap. arest. tit. 17. art. 10. Placuit au-*
 tem in constitutionibus editis in comitiis Aureliacensibus, anno
 1560. *art. 75. ne in posterum magistris libellorum & præpositi of-*
 ficinis æquitatis seu cancellariis regiis, codicillos veniæ vel indul-
 gentiæ concederent, nisi in casibus, quibus iura condonant.

¶ Singulare est, quod lege Francica statutum fuit, *l. 4. leg. Fran. 15*
c. 28. eos q. à morti adiudicati fuerint, quorumq; bona in publicum re-
ducta sunt, posse quidem sibi postea querere, neque postea de crimine
commisso & venia remisso posse in eos inquiri: verum tamen non esse
suscipiendos in testimonium, neq; inter scabinos, id est, assessores & iu-
dicis, ad legem indicandam non posse locum tenere vel sedere.

¶ Calus est autem, in quibus facilis est pœnæ homicidii gratia
 plures sunt, aliquos indico: veluti si colluctando, præter dolum,
 exercitii honesti causa, occisus quis fuerit, *l. qua actione, §. si quis*
in colluctatione, ad leg. Aquil. in P. Eadem lex oraculi Apollinis &
Platonis lib. 9. de legib. Si quis volens se a cane defendere, lapide,
 quem in eum proiecerat, aliquem occiderit, *Signo. consi. 1. Et 170.*
quæstione disputata.

¶ Si vim repellendo, inferentem occidat, ut dictum est, *d. 1. §.*
l. scientiam, §. qui cum aliter, ad l. Aquil. cum similit. ibi not. l. cap. si-
gnificasti, 2. de homicid. c. si vero, ea dilecto, de sen. ex com. Quod quis
 eam ad tutelam sui corporis sine dolo malo fecit, iuste fecisse vi-
 detur, *l. sed si parvus, §. quærit, quod met. caus. l. 1. §. vim, de vi & vi*
arm. c. olim, de rest. spoliat. l. 1. vnde vi. C. Exlat exemplum de milite
 Mariano apud Quintilianum, & de Milone apud Ciceronem.

Iudice me, inquit Quidius 3. de arte. fraus est concessa repellere
Armag. in armatos sumere iura sinunt. (frandem)

Et Horatius lib. 3. Car.
Vis consili exper: mole ruit sua,
Vim temperatam diu quoq; prouehunt.
In manus, si dem odere viros
Omne ius animo mouent ei.

¶ Aggressorem, & quemcunque alium, in dubio vita discrimine occi-
 dere licet, inquit Gordianus *l. 2. §. 3. ad l. Corn. de sicar. l. quoniam,*
ad l. l. de vi pub. l. sed & si quemcunque, ad l. Aquil. in P. Cleon ad
 Athenienses, agens de captiuis occidendis apud Thucydidem in
 3. *Quod citra, inquit, voluntas: em sit, dignum est venia. Et iustam i-*
 deam Thucydides in 4. *Omnia licere in bello, & necessitate aliqua*
circumuenis veniam esse, etiam apud Deum: etenim delictis non vo-
luntariis, refugium esse aras, scelusq; eorum vocari, qui nulla necessi-
tate sunt mali, non eorum qui propter aduersa aliquid audent. Alio-
 quin si non liceret se defendere, iuste essent actiones aggressorū,
 si miles ei, quæ Fimbria eques Romanus crudelis supra modum,
 aduersus Scæuolam, quem grauitur vulnerauit, instituit: diē enim
 Scæuolæ dixit, quod, inquit, nō totum ferrum recepisset. *Exlat*
 tamen constitutio Constantini Chliarieni patriarchæ Constanti-
 nopolitani, *lib. 2. iur. Ori. in consi. Chliar. de homic. l. ar. per quā qui-*
 dem admittitur distinctio in laicis, ut non teneantur de homici-
 dio latronum, quos euadere sine mortis discrimine non poterāt
 occidentes: vel si occidant ea mente, ut patriam ab eorum in sidis
 liberent. At in clericis statuitur, ut quomodocūq; occiderint, de-
 ponantur: nulla habita distinctione hostium, vel latronum, vel a-
 liquorum aliorum. Verū ut opinor, gratia subueniri & iis poterit,
 Scimus quoq; nec pro reb. suis saluandis a fare subactis, clericis
 licere occidere, *c. si scipimus, de homic. quia nec id laicis iure con-*
 ceditur, *c. 2. eod. ap. Greg. In Arcopago Palladis iudicio, Orestes*
 absolutus, quod vltus fuisset patris necē. Item & Mars absolutus,
 qui stupratorem filiz occidisset, ut de vtroque testatur Demosth.
orat. xat. de uxore p. r. Diximus quoq; supra, in adulterio repertam
 filiam, & uxorem licuisse patri & marito occidere.

¶ Olim non tantum a pœna excusatus Phineas, *Numer. cap. 17*
15. Psalm. 105, qui scortantes in Dei & populi eius contumeliam

occidit, verum laudatus, vt iustam rem faciens, reputatum que ei ad iustitiam. Sicuri & filius Levi. *Exod. c. 32. quod idoloras ex Israel sustulissent Mosis iussu. Zelus Eliae probatus, qui occidit prophetas Baal manu propria, 3. Reg. 18. c. 2. vindicta, 23. q. 4. Non peccauit, cum quinquagenarios regis Ochoniae igne caelesti occidit precatus, 4. Reg. 1. Non pariter Elifaeus, 4. Reg. 2. qui maledixit pueros clamantes, Ascende calue: & post maledictionem passus est ex eis deuorari ab vrhis quadraginta duos. Non Petrus, qui Ananiam & vxorem eius morte affectit, quod mentiti essent spiritui sancto, *Actor. c. 5. Marcellus* † Iurifconsult. *in l. minime, 35. de relig. & sume. funer. P. respondit, placuisse maioribus eum, qui ad patriam delendam & liberos occidendos venerit, non esse occisum lugendum, & filium qui huiusmodi patrem, vel patrem qui huiusmodi filium occidisset, non tantum immunem a poena, verum etiam & praemio efficiendum. ¶ Leges* † Draconis ex Demosthene *contra Aristocra. vna: Cades actiones ne sunt vnquam in eos, qui in exules defuerunt, si quis eo redit, quo non licet: similis lex diuina Numer. 35. l. hodie non licet, l. fin. C. de malef. & mathema. Alia, Si quis occiderit in iudis iniustus, aut in itinere prostrauerit, aut in bello imprudens: aut deprehensum apud vxorem, aut matrem, aut apud sororem, aut apud filiam, aut apud concubinam, aut eam qua propter ingenuos liberos suscipiendos habeat, ob hoc qui eadem fecerit ne exsulet. Item alia, Quod si quem hostiliter per vim iniuriave grassante, statim defensionis sua causa occiderit, impune occisus esto. In qua, inquit Demosthenes, dum adscripsit statim, sustulit mali aliquid consulendi tempus: & quia scripsit suae defensionis causa, significat le laeso dari potestatem, non alii cuiquam. Hisque legibus alia si bicitur. Quicunq; magistratus aut priuatus auctor fuerit, huius instituti confundens, idve mutauerit, is ignominia noceat, sum ipse, tam liberi, tum res eius. ¶ Furem* † nocturnum qui occidit, ita demum impune fert, si parcere ei sine suo periculo non potuit. *Pl. l. furem, 9. ad leg. Corn. de scar. P. l. 4. C. eo. Caius, l. si pignore, 56. §. 1. de fur. P. exigit Vlpianus quippe, vt parcere sine suo periculo non possit. In quo recedere videtur a lege duodecim tabul. quae nocturnum furem, si modo cui clamore quis restituerit deprehensum, siue distictione permittit occidere: interdum vero deprehensum, non nisi fe relo defendat, & aequae clamoris accedat testificatione, vt refert Caius in *litag. 4. ad leg. Aquil. Verba legis duodecim tab. refert Macrobius lib. 1. Saturnal. c. 4. Gell. lib. 20. c. 1. Si nox furtum factum sit, si me aliquis occiderit, iure casus esto. Idem tamen Vlpianus alibi, l. sed & si quemcunque, 5. ad leg. Aquil. P. interpretatur id ipsum, vt si quis metu mortis furem occiderit, non teneatur nisi cum possit eum apprehendere, maluerit occidere: vt ea ratione possimus asserere occisum iure videri semper nocturnum, nisi eum potuisse apprehendi doceatur: quod qui occiderit, praematur necesse, veritus ne ne ea venerit, non tam furandi causa, quam potius occidendi. In *Enodo. c. 22. hac de re lex, Si effringens fur domum siue sufficiens fuerit inuentus, & accipio vulnere mortuus fuerit, percussor non erit res sanguinis. Quod si orto sole fecerit, homicidium perpetravit, & ipse moritur. Cuius verba & transscripta sunt in ius pontificum, ca. si perfodiens, de homicid. Existat lex Rhotorii, lib. 1. leg. Langobard. tit. de homic. in curte aliena temp. no. Etis inuenio. in iure Langobardorum, quae ad priorem accedit, in haec verba concepta: Si noctis tempore homo liber in curte alterius inuentus fuerit, non dans manus ad ligandum, occidatur, & a parentibus non requiratur: quod si manus dederit ad ligandum, & ligatus fuerit, debet pro se soluere octoginta solidos. Quia non conuenit rationi, vt homo noctis tempore in curte aliena, silentio aut absconse ingrediatur: sed qualemcunque utilitatem habes, antequam intret, clamer. ¶ L. Quintius, † Seruilius Halam a caede Spu. Melii absoluit, quod vocatus a magistro equitum ad dictatoiem non venisset, dicto non parentem, sed animos plebis concitantem, teste****

23 *Liulo lib. 4. ¶ Adrianus* † iussit, si dominus in domo interemptus esset, non de omnibus feruis quaestioem haberi, sed de iis, qui per viciniam poterant sentire, teste *Elío Spartiano in Adriano, cui consentit Vlpianus l. 1. §. eodem autem cello, & §. seq. ad senatusconsult. Sylla. P. Corinthii qui militabant duce Timoleonte in Sicilia, cuius fuit rex, vxorem necis patris, qui occiderat eum, qui patrem interemerat apud Leontinos, ereptum supplicio, decem minis donare, vt scribit *Gemisthius Pletho lib. 1. de gest. Graec.**

24 *post bellum Mantina. ¶ P. Scipio* † Nafica, qui occiderat Tyberium Gracchum seditionum, legatione libera in Africam, liberatus ab accusatione. Et *L. Opimius* cor sul C. Graeco occiso, a Tribuno pleb. *Q. Decio* liberatus, teste *Plutarch. in vit. Graccho, Appiano lib. 1. bello civil. Velleio* Paterculo in *hstor. & Liuius* 59.

60. 61. ¶ *M. Horatius*, † occisus tribus Curiatibus, rediens spoliatus, forem suam vni Curiatorum desponsatam, cum flentem interemisset, vt publicam laetitiam impediendam, populi iudicio absolutus idem in *1. Dionys. Halycarn. in 3. & alii. ¶ Licet* † & lege Draconis, *Demosth. contra Aristf.* homicidas vel necare, vel ad indices ducere. Iustianus quoque in *l.onica. §. ne iugur, de rapi. virg. lib. 9. C. tit. 13. raptore* virginum vel honestarum faminarum, in ipso crimine compertos, occidi posse statuit ab ipsis mulieribus proximisque consanguineis tutoribus, & curatoribus earum, vel patronis vel dominis. ¶ *Qui* † percutit malos auctoritate publica, immunis ab homicidii poena: at qui sine ea auctoritate truci daverit quantumuis pessimos, reus mortis est, *c. quicumque, 2. §. c. 8. & dignus poena* grauior, quod auctoritatem hanc si bi vsurper, & poena publice subtrahat necando, *l. fin. C. de malef. & mathr. ¶ Lege* † Langobardorum, *l. 1. titu. de consi. mori. in legib. Langobard.* qui iussu regis hominem occidit, immunis est a poena, nec tenetur resarcire necem hereditibus. Generalis namq; regula est, principi vel iudici legitime officium exercenti, homicidia non imputari ad culpam, *ca. noli, 23. q. 2. c. de occidendis, 23. q. 5. non enim illi, sed lex reos occidere & punire videtur, ca. iudex, §. c. seq. & c. miles, 23. q. 5. Imo* arguendi qui non exsequuntur legum mandata, vt pote ministerium Dei & legis contemnentis. Ministerii enim Dei sunt, *ad Roman. c. 13. & deo* gladium portant, ad vindictam malorum, & laudem bonorum. Et moris antiqui fuit, vt reges Israel, quos dignos morte putarent, iuberent pueris suis vel famulis occidere, *vt 1. Reg. 22. & 2. Reg. c. 1. & 4. E. reges* Petrarum quem interficiendum putant, & vna apprehensum, licet rebus regis interficiendum tradunt, veluti *Diodorus Siculus* scribit *lib. 17. Biblio in 3. Alex. anor.*

¶ *Malum* † etiam hoc in republica, vt medicis & aduocatis occidendi data impunitas videatur. Sic enim *Philemon* ait apud *Sio. baum tit. de medicis.*

*Mévu d' idipso vxi avnpofo
Egevu avroli évny té, avrothoxo v jút.*
Id soli medico licet occidere sine suo periculo.

Et *Plinius lib. 25. c. 1. de medicis* nulla lex qua puniat, inscitiam capitalem, nullam exemplum vindictae, discunt periculis nostris, & experimenta per mortis agunt, medicosque tantum hominem occidisse impunitas summa est. Hinc illa infellicis monumenti inscriptio, *turba medicorum me interemis.*

¶ *Quartum*, † quod requiritur diximus in venia impetranda seu gratia homicidiorum & aliorum delictorum, quibus imposita est poena corporalis, est formula obseruanda, *ex consuet. Ludou. 12. publ. anno 1499. artic. 126. in rub. des graces & remissions. art. 1. oblationis* codicillorum venialium, qua reus qui impetratit, se fistere debet iudicio, alie quo causae publice tractantur in curia regia: nam iudices alii ordinari dominici, huius quaestiones non habent notionem, *ita dicitum aresto Parisien. an. 1416. 15. Iulii contra Baillunum sancti Dionysii.* Et ipsemet aperto capite geniculatus iudici exhibere, vel per aduocatum, qui petit eius nomine recipi, legi & comprobari adstantibus rationali & aduocato regio, & aliis colligantibus, quorum interest si qui sint vocatis: quibus praesentibus tenor codicillorum legitur palam, interrogaturque reus ab eo, qui iudicio praesidet, iuramento praecunte de veritate dicenda, num ce dillii veri sint, num eos impetraverit, vel impetrari curauerit, num illis velit vri. Triumviri autem postea regii, quibus ante codicilli inspicendi dati fuere vna cum actis inquisitionis criminis, obreptionem vel subreptionem literarum seu codicillorum explicant, si insint expugnantque, *Bald. & Inf. in l. 2. si cont. ius vel vit. pub. C. idipsum* faciunt & aduersarii, si qui sint, qui de ciuili iactura vel vindicta contendant, iisque omnibus auditis, iudex in consilium determinandum negotium reicit, data dilatione, latius scriptura dicendi, quae vtrique voluerint, retrulso in carcerem interim reo. Si reus petat dilationem ad comprobanda, seu vt dicunt verificanda in codicillis contenta, datur facultas quoque regio rationali, vt in contrarium inquirat. ¶ *Porto* aduersarii, † qui ciuilerim crimen persequuntur, audiuntur intercedentes gratiae seu veniae, non quidem ratione vindictae publice, sed quia conceditur & comprobatur tantum gratia haec, sine damno alicuius, aut sine praediuicio aduersarii, *l. vnic. C. de in ius vocan. l. huius scripturae, ad leg. Aquil. l. 2. §. merito, & §. si quid a principis, ne quid in loc. pub. in P. qui iudicium contra reum persequitur: us n. prosequedi vindictam iis, qui occiso succedunt, est, l. si crimen, & l. vxor. qui accus. post. C. l. sorore, de iis qui. vt ind. C. quib. multa sa po ad iudicatur ex bonis homicidiae: alii aut tantum expellat referuntur,*

tur, Pap. lib. 24. rap. arest. tit. 2. ar. 1. & 2. Atque illi soli se obiciunt...

De homicidio sui ipsius. Cap. 22.

Lib. 48. P. tit. 21.

- 1 Occidere seipsum prohibitum. & punitum.
2 Manus sibi inferens, quomodo & quando puniendus. Et seq. 3. 7.
3. 9.
4 Cruciis pena horrenda Romanis visa.
5 Virgines Milese quomodo a morte sibi conficienda renouata.
6 Vulnerans seipsum ob bonum dolium laudatos.
7 Mortem sibi accelerantes virtutis causa num. pena mereantur.
8 Coorum lex de senibus inutibus.
9 Et de istem lex Sardo. 15.
10 Mors voluntaria damnata a viris optimis, & sibi illorum ratio.
11. Et 13.
12 Occidere non licet volentem impune.

Q Vi t dicit, non occides, Deus no tantum alios, sed multo magis seipsum necare prohibuit...

mentis seu Hippodromi excurfionibus moriantur in...
tes, c. 1. de torneamentis. & c. super eo, de raptor. In Antifidore, si concilio, c. 17. Quicumque se propria voluntate in aquam iactauerit...

Optima mors parca, que venit apra die.